

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie hebben enkele fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen over de onderstaande brieven van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie over de informele Energieraad in april 2012:

1. Geannoteerde agenda Informele Energieraad d.d. 18-20 april 2012 (21 501-33, nr. 364) d.d. 2 april 2012
2. Verslag van de Energieraad van 14 februari 2012 (21 501-33-360) d.d. 6 maart 2012
3. Beantwoording schriftelijke vragen van de leden Leegte en Dijkhoff inzake de uitkomst van de Energieraad van 14 februari 2012 (2012Z03196) d.d. 20 februari 2012
4. Nederlands Nationaal Hervormingsprogramma 2012 in het kader van de Europa 2020-strategie (voor wat betreft het energiegedeelte) (2012Z06692) d.d. 2 april 2012

De voorzitter van de commissie,
Van der Ham

De griffier van de commissie,
Franke

Inhoudsopgave

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
- II. Antwoord van de minister

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brieven die geagendeerd staan voor het schriftelijk overleg over de aanstaande informele Energieraad. Deze leden hebben nog wel enkele opmerkingen en vragen bij de agenda van deze Raad.

Energie Routekaart 2050

De leden van de VVD-fractie zien een routekaart van een «lowcarbon economy» in de basis als een goed middel om Europese samenwerking te bewerkstelligen bij het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Deze leden hechten hierbij echter grote waarde aan realistische en haalbare doelen. Daarnaast moet deze samenwerking passen binnen nationaal beleid en voldoende ruimte laten aan lidstaten om maatwerk te leveren. De leden van de VVD-fractie lezen dat Nederland wil dat er geen nationaal energiebesparingsdoel wordt gesteld. Daarnaast wil Nederland dat de routekaart zich richt op een voorwaardelijk CO₂-reductiedoel in 2030. Verwacht u dat deze Nederlandse wensen worden ingewilligd? Op welke manier probeert u dit te bereiken?

De leden van de VVD-fractie hechten er waarde aan dat de Routekaart in mondiaal perspectief wordt gezien. Dus geen eenzijdige Europese doelstellingen die de CO₂-uitstoot enkel wegdrücken uit de Europese Unie (EU). Dit zal namelijk geen milieuwinst opleveren en slechts ten koste gaan van de Europese economie en werkgelegenheid. Kunt u aangeven op welke manier deze Europese doelstellingen worden vertaald naar de mondiale inzet en doelstellingen? Welke gevolgen hebben de doelstellingen in 2030 en 2050 voor het mondiale level playingfield en de CO₂-uitstoot? Hoe wordt voorkomen dat goed lopende bedrijven met goede CO₂-prestaties niet langer in Nederland of de EU kunnen concurreren? En de activiteit zich hierdoor verplaatst naar landen zonder CO₂-beperking?

Richtlijn energie-efficiëntie.

In september 2011 werd door de Kamer de motie van het lid Leegte c.s. (Kamerstuk 32 626-9) aangenomen waarin de regering wordt verzocht de Europese richtlijn energie-efficiëntie materieel van tafel te krijgen. Voorts wordt in deze motie verzocht om als terugvaloptie de subdoelstellingen en verplichtingen in deze richtlijn te schrappen. Kunt u aangeven op welke manier uitvoering is gegeven aan deze motie? Kunt u aangeven welke verdere stappen u nog van plan bent te zetten?

De leden van de VVD-fractie lezen dat wegens indiening van amendementen door het Europees parlement tien wijzigingen worden voorgesteld in de richtlijn. De leden van de VVD-fractie lezen bovendien dat Nederland zich er voor inzet om de tekst niet verder te laten verslechteren onder invloed van de amendementen. Kunt u aangeven welke amendementen u als een verslechtering ziet en waarom? Op welke manier probeert u deze verslechtering te voorkomen? Kunt u daarnaast aangeven welke van deze wijzigingen ingaan tegen het voornemen om subdoelstellingen te schrappen?

In de brief bij het verslag van de Energieraad van 14 februari 2012 maakt u melding van een lunchbespreking over energie-efficiëntie. Hierbij werd door het voorzitterschap de verwachting uitgesproken dat er in de eerste helft van 2012 een akkoord zou komen. Daarnaast werd onderstreept dat de lidstaten geen bindende (sub)doelstellingen voor energie-efficiënte willen. Daar zijn de leden van de VVD-fractie het helemaal mee eens. Toch wordt in de geannoteerde agenda gemeld dat pas één van de drie bindende maatregelen uit de richtlijn is verdwenen. Het Europees parlement speelt hier ook een rol in. Verwacht u net als het voorzitterschap dat er in de komende weken een akkoord zal worden gesloten, terwijl de inzet van de lidstaten, zijnde geen bindende doelstellingen, en het parlement zo ver uit elkaar liggen? Het gaat hier om een meningsverschil over de kern van de richtlijn en niet over een aantal bijzaken. Kunt u weergeven wat er nog zal moeten gebeuren om tot een akkoord te komen en hoe het proces van onderhandelingen met het Europees parlement vanaf nu zal verlopen? Hoe zal de Kamer op de hoogte worden gehouden van deze onderhandelingen?

Tot slot lezen de leden van de VVD-fractie dat Nederland de alternatieve maatregelen bij de 1,5 % energiebesparingsmaatregel als een belangrijke stap ziet. Blijft u inzet op dit punt echter nog steeds om het bindende karakter van deze maatregel te schrappen?

Antwoorden schriftelijke vragen Leegte en Dijkhoff over de uitkomst van de Energieraad

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden Leegte en Dijkhoff over de uitkomsten van de Energieraad van 14 februari 2012. Het verzet van een aantal kleine landen tegen de Connecting Europe Facility en met name de Projects of Common Interest wordt ook behandeld in het verslag van de Raad van 14 februari 2012. De leden van de VVD-fractie delen de Nederlandse inzet. Er moet voor worden blijven gewaakt dat de € 9 miljard voor energie-infrastructuur in de Connecting Europe Facility gebruikt wordt voor projecten met grensoverschrijdend nut en niet voor kleine lokale projecten die geen belang hebben op grensoverschrijdend Europees niveau.

Nationaal Hervormingsprogramma 2020 (onderdeel energie)

De leden van de VVD-fractie lezen dat de inzet van Nederland is om geen aparte doelstellingen voor energie-efficiëntie te hanteren. Daarnaast is Nederland voorstander van duurzaamheidsdoelstellingen voor biobrandstoffen. Kunt u aangeven hoe deze standpunten zich verhouden met die van andere landen? Op welke manier probeert u draagvlak te creëren voor deze punten bij de andere lidstaten?

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie vinden het goed dat er volgende week op Europees niveau weer gesproken gaat worden over energiezaken. Dit is wat betreft deze leden hard nodig. Er is een aantal zaken dat we u graag willen meegeven.

Energie Routekaart 2050

De leden van de CDA-fractie gaan voor een koolstofarme economie in 2050. Dit kan worden bereikt met een concurrerende energiemarkt en goede leveringszekerheid. De vraag is hoe Nederland hier het beste in kan bijdragen.

Daarnaast zijn de leden van de CDA-fractie van mening dat het moeilijk is zo ver in de toekomst te kijken, de 2050 strategie moet frequent worden geëvalueerd omdat de ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie zich (gelukkig) snel ontwikkelen. Bent u het hiermee eens en bent u bereid dit uit te dragen in Europa?

Daarnaast is het van groot belang dat snel duidelijk wordt hoe de beleidsmix na 2020 eruit gaat zien. Nederland wil geen stapeling van doelen en inzet op innovatie. Met name het punt van innovatie wordt van harte ondersteund door de leden van de CDA-fractie. Waarom ziet u ook na 2020 niets in een nationale besparingsdoelstelling? En hoe is deze inzet te verenigen met het recente amendement van het Europees parlement ingediend op de richtlijn energie-efficiëntie?

De leden van de CDA-fractie ondersteunen het standpunt dat Nederland inneemt met betrekking tot de rol van gas in de toekomstige energiemix. Gas is en blijft belangrijk voor Nederland.

Met betrekking tot de crossborder investeringen in energienetwerken begrijpen de leden van de CDA-fractie het standpunt van de Nederlandse regering. Wel zien zij graag dat er ook rekening wordt gehouden met een scenario van grootschalige energieopwekking in Europa, dat de investeringen in crossborder netwerken aanzienlijk kan verlagen.

Energie-infrastructuur

De leden van de CDA-fractie vinden het goed dat er is gesproken over de energie-infrastructuur. De totale investeringsbehoefte in energie-infrastructuur tot 2020 raamt Eurocommissaris Oettinger op € 200 miljard. Dit vinden de leden van de CDA-fractie erg veel. Hoe is dit bedrag per land opgebouwd? Wat betekent dit concreet voor Nederland? En is in deze raming de ontwikkeling van decentrale energie ook meegenomen?

Immers wanneer meer huishoudens zelf zowel consument als producent worden, lijkt het de leden van de CDA-fractie logisch dat er ook minder geïnvesteerd hoeft te worden in de totale infrastructuur. Wilt u dit meenemen?

Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie hoe de financiering in elkaar zit van dergelijke projecten betreffende de energie-infrastructuur? Is dit in alle Europese landen gelijk? Komt het level playing field niet in het geding wanneer er te grote verschillen zijn in financieringsvormen? Wilt u dit meenemen naar Europa?

Level playing field

Ten aanzien van het level playing field zouden de leden van de CDA-fractie graag willen weten hoe er is gereageerd op het punt dat u tijdens de vorige Raad heeft ingebracht, namelijk dat Nederlandse bedrijven op dit moment failliet gaan door het ontbreken van een goed level playing field in Europa. Als voorbeeld hebben deze leden destijds Zalco aangedragen, mede omdat concurrenten net over de grens werden vrijgesteld van de transporttarieven die zij normaal wel moesten betalen voor hun energie. Hier moeten we in Europees verband iets aan doen, het kan en mag niet zo zijn dat hardwerkende Nederlanders door dit soort eenzijdige acties hun baan kwijtraken. De leden van de CDA-fractie maken zich dan ook zorgen over het verslechteren van de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven als andere lidstaten (zoals Duitsland) hun industrie vrijstelt van transporttarieven of compenseert voor indirecte kosten waar Nederland dat niet doet. Hoe kan het dat hierover niets in het verslag valt te lezen? Deze leden gaan ervan uit dat u dit wel heeft aangekaart bij de vorige Raad. Kunt u aangeven wat op dit punt de stand van zaken is?

Ten aanzien van de EU 2020 strategie valt in het verslag te lezen dat de doelstellingen op het gebied van energie-efficiëntie voor Nederland niet leidend zijn, maar dat Nederland zich hier nationaal wel sterk voor inzet. Hoe werd er door de Raad gereageerd op dit punt? Kunt u een overzicht geven van de overige Europese landen en hoe zij dit aanpakken? Daarnaast is duidelijk geworden dat het Europees parlement een aantal amendementen heeft verenigd in 18 compromisamendementen die zijn ingebracht op de richtlijn energie-efficiëntie. Een belangrijke wijziging is dat er een bindende doelstelling moet komen op het gebied van energie-efficiëntie. Hoe kijkt u aan tegen deze uitspraak? En hoe is deze uitspraak te verenigen met het Nederlandse standpunt dat men geen stapeling van doelen wil maar zich wil focussen op de doelstellingen van CO₂ reductie en het aandeel duurzame energie? Daarnaast vragen deze leden hoe u met deze uitspraak zal omgaan en er een passend vervolg aan zal geven.

Met betrekking tot de Griekse energievoorziening valt te lezen dat hier risico's liggen omdat Griekenland vrij afhankelijk is van Iranese energie. De leden van de CDA-fractie willen benadrukken dat voor de Griekse situatie, ook wat betreft de energiebehoefte, het huidige IMF/EC/ECB steunprogramma het uitgangspunt moet zijn. Kunt u een laatste stand van zaken geven ten aanzien van de Griekse energievoorziening? Hoe wordt hier op Europees verband in geacteerd? De leden van de CDA-fractie pleiten voor een adequate oplossing daar een dreigend energietekort kan drukken op het Griekse herstel wat niet in het belang van Europa als geheel, Griekenland of Nederland is.

Inbreng van de leden van de D66- fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de informele Energieraad. Deze leden zijn van mening dat u zich minder terughoudend moet opstellen in de discussie over de meerwaarde van doelstellingen voor energiebesparing en duurzame energie.

Mededeling over de routekaart naar een koolstofarme economie 2050

De leden van de D66-fractie vragen uitgebreider stil te staan bij de wens voor een vernieuwde beleidsmix op Europees niveau. Is de Europese beleidsmix echt het probleem, zo vragen deze leden, of valt het gebrek aan prestatie eerder samen met de grillige implementatie door de lidstaten en de tekortschietende ambitie? Deze leden vragen waarom u zich zo verzet tegen wat u benoemt als «stapeling» van doelstellingen, als duurzame energie en energiebesparing hoe dan ook nodig zullen zijn om de doelstellingen tot 2050 te halen. Of kunt u een transitiepad schetsen waarbij deze instrumenten geen rol spelen, gelet op het tot een bescheiden bijrol beperkte potentieel van koolstofarme technieken voor fossiele energie zoals CO₂ opslag en kernenergie? De inschatting van deze leden is juist dat dergelijke instrumenten hoe dan ook noodzakelijk zijn bij het bereiken van een koolstofarme economie in 2050, maar dat zonder doelstellingen en daaraan gekoppeld beleid het risico bestaat van onderbenutting van de mogelijkheden door een gebrekkig investeringsklimaat en onvoldoende zekerheid op de lange termijn. Deze leden vragen u daarom in te gaan op de gevolgen van het al dan niet bestaan van in Europees beleid verankerde doelstellingen voor de benodigde investeringszekerheid die nodig is voor energiebesparing en duurzame energie.

De leden van de D66-fractie vragen u aan te geven waarom het voordelig zou zijn om de CO₂-doelstelling voor 2030 aan voorwaarden te verbinden. Welke invloed denkt u bijvoorbeeld hiermee op de overige landen uit te oefenen door deze voorwaardelijkheid? In hoeverre, zo vragen deze leden, is de concurrentiepositie van het bedrijfsleven afhankelijk van het klimaatbeleid? In hoeverre draagt het Emissions Trading System (ETS) bij, met een plafond dat niet leidt tot voldoende en consistent hoge prijzen voor emissierechten, aan een instrument dat innovatie rechtvaardigt en aanjaagt?

De leden van de D66-fractie vragen u aan te geven welke beleidswijzigingen u in Europees verband noodzakelijk acht om de rol van aardgas als transitiebrandstof richting een CO₂-neutrale energiehuishouding te vervullen? Ziet u hierin bijvoorbeeld noodzaak voor een (geharmoniseerde) certificering van groen gas?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de eerdere kritische reactie van de regering op de meerwaarde van Europese financiering voor grensoverschrijdende energie-infrastructuur. Deze leden menen dat die meerwaarde moeilijk in nationale hokjes valt te plaatsen en breder is dan uitsluitend prijseffecten op de markten, juist omdat de inpassing van duurzame energie en de gevolgen voor de betrouwbaarheid van het net een grotere rol spelen bij de afweging. Deze leden vragen als de effecten voor prijzen, betrouwbaarheid van het net en de inpassing van groene energie allemaal plaatsvinden op Noord West Europees of zelfs op Europees niveau, of de voorgenomen verordening niet structureel zou moeten plaatsvinden via het relevante grensoverschrijdende overleg, voor de Noord West Europese markt dus via het pentalaterale forum?

Energie-efficiëntie

De leden van de D66-fractie vragen u aan te geven wat de kansen zijn op het bereiken van een akkoord over de richtlijn energie-efficiëntie in eerste lezing in juni, en wat een akkoord zou kunnen betekenen voor het Nederlandse energiebeleid en de verwachte CO₂ uitstoot tussen nu en 2020. Deze leden zijn van mening dat een ambitieus pakket aan maatregelen ten behoeve van energie-efficiëntie zal bijdragen aan een lagere CO₂ uitstoot in 2020 en een kostenefficiënt pad richting een koolstofarme economie in 2050. Deze leden vragen u te duiden waarom de amendementen van het Europees parlement een «stap terug» of een «verslechtering» zijn? Bent u van mening dat iedere stap vooruit qua ambitieniveau ten aanzien van energiebesparingsbeleid een verslechtering zou zijn? Zijn er amendementen van het Europese parlement die u wel als een verbetering ziet?

Energie in nationaal hervormingsprogramma

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van uw stellingname dat u energiebesparing «van belang vindt, zonder dit te verbinden aan een kwantitatief doel». Deze leden vragen u aan te geven op welke wijze u zonder een kwantitatief doel denkt te kunnen inschatten of u al dan niet op koers bent voor wat betreft het beleid op het EU 2020 doel, en op welke wijze u hierover verantwoording aflegt, zowel aan het parlement als in Europees verband? Kunt u bevestigen dat de ons omringende landen (Frankrijk, Duitsland, Vlaanderen) wel een expliciete doelstelling hebben voor wat betreft de energie-intensiteit van hun economie in 2020 en zo ja, bent u van mening dat bedrijven die energiebesparende maatregelen ontwikkelen en leveren in Nederland bij gebrek aan een soortgelijke inzet lijden onder een onzeker investeringsklimaat en een ongunstig speelveld

in vergelijking met onze buurlanden? Zou u, zo vragen deze leden, wel voorstander zijn van een vergelijkbare doelstelling op niveau van de Noord West Europese energiemarkt?

CO₂-reductie

De leden van de D66-fractie vragen u uiteen te zetten hoe uw uitspraak dat «niet meer CO₂ rechten beschikbaar komen dan op grond van de doelstelling mogelijk is» zich verhoudt tot de emissierechten die gratis worden uitgedeeld in verschillende sectoren op basis van bestaand gebruik? Aan welke oplossingen denkt u, wanneer u spreekt over de meest kosteneffectieve wijze om eventuele tekorten aan CO₂-reductie op te vangen, en wanneer zouden de eventuele beleidsintensivering moeten worden ingezet?

De leden van de D66-fractie vragen u aan te geven wat er gebeurt indien de Green Deals niet het beoogde resultaat bereiken, bijvoorbeeld omdat een of meerdere partijen zich niet aan de afspraken houden. Klopt het dat een van de ondertekenende partijen zich teruggetrokken heeft uit de Green Deal betreffende biomassa-bijstook, en zo ja hoe gaat u zorgen dat de beoogde doelen van deze afspraken wel gerealiseerd worden? Is er zonder generiek beleid sprake van afdwingbare verplichtingen? Bent u bereid om tijdig een nieuwe serie Green Deals te laten beoordelen en doorrekenen op de meerwaarde voor de kabinetsdoelstellingen?

Hernieuwbare energie

De leden van de D66-fractie constateren dat het ingezette beleid met een verwachte opbrengst van 12% duurzame energie in 2020 meer dan tien procent onder de juridisch verplichte doelstelling lijkt uit te komen. Kunt u bevestigen dat hiermee het behalen van de doelstelling in 2020 op dit moment buiten de marge van onzekerheid valt, dat wil zeggen dat er zonder intensivering van het beleid of verandering van de verwachte opbrengsten geen kans is dat de doelstelling gehaald wordt? Wanneer bent u van plan te bezien of aanvullend beleid richting 2020 noodzakelijk is? Deze leden zijn met u van mening dat op het vlak van duurzame energie er een rol ligt voor decentrale overheden, maar zij wijzen erop dat er grote verschillen bestaan in de beschikbare middelen tussen provincies en gemeenten onderling die niet noodzakelijkerwijs sporen met het potentieel voor duurzame energie. Deze leden vragen u op deze discrepantie te reageren, gelet op de rol die zij zelf weggelegd ziet voor deze overheden. Is het noodzakelijk om hier op in te spelen om direct of indirect meer financiële ruimte te scheppen om energiebeleid te voeren op decentraal niveau?

Energie-efficiëntie

De leden van de D66-fractie vragen u te reageren op de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer, op basis van haar onderzoek ten aanzien van energie-efficiëntie, om de resultaten van individuele bedrijven uit de industrie in het kader van de Meerjaren Afspraken openbaar te maken. Ziet u dit als kansrijke maatregel en welke parallellen bestaan hiervoor in EU-verband? Deze leden vragen u tevens naar welke mogelijkheden er zijn om in EU- verband de beperkte mogelijkheden om de vergunningen van bedrijven te toetsen op basis van de voorschriften uit de IPPC-richtlijn aan de orde te stellen, gelet op de opmerkingen van de Algemene Rekenkamer hierover. Is het bijvoorbeeld mogelijk om een minimale handhaving in EU-verband af te spreken, gelet op het belang van een gelijk speelveld?

De leden van de D66-fractie vragen u om zich op de informele Energieraad en in het kader van de verdere onderhandelingen ten aanzien van de richtlijn energie-efficiëntie in te spannen voor verdergaande normen op het vlak van energieverbruik van huishoudelijke apparaten en voertuigen, gelet op het belang hiervan voor het daaruit volgende eindgebruik in deze sectoren.

Afbouw milieuschadelijke subsidies

De leden van de D66-fractie vragen u om meer duidelijkheid te geven over de tijdsspanne waaraan u denkt waar het gaat om het al dan niet in EU-verband afbouwen van milieuschadelijke subsidies. Bent u met deze leden van mening dat dergelijke subsidies zo snel mogelijk zouden moeten zijn afgebouwd? Kunt u bevestigen dat andere EU-lidstaten ofwel minder ruime uitzonderingsbepalingen kennen voor de mate waarin de industrie vrijgesteld wordt van energiebelasting dan in Nederland (bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk) ofwel meer tegenprestaties eisen dan Nederland (bijvoorbeeld Duitsland)? Kunt u een overzicht aan de Kamer geven van de mate waarin het fiscale kader voor gebruikers die in Nederland in de hoogste twee tariefschalen van de energiebelasting vallen, afwijkt van de ons omringende landen van de Noord West Europese energiemarkt? Is er op deze punten ruimte om het Europese fiscale kader voor de energiebelasting te harmoniseren op een hoger niveau, gelet ook op de positieve doorwerking van een hogere energiebelasting op de energie-efficiëntie van grote gebruikers?

Resource Productivity

De leden van de D66-fractie vragen u aan te geven wat de herkomst is van de gepresenteerde cijfers op vlak van de productiviteit van grondstoffen. Naar welke verbetering in 2020 streeft u en ziet u meerwaarde in een EU brede doestelling voor resource productivity?